

Aan
RvB, Titus Livius, Peter Ploegsma, André Timmermans

Datum
31 oktober 2008

Van
KENNISCENTRUM,

Ed Berendsen
T (020) 687 1625
Ed.Berendsen@uwv.nl

P. Rijsburger
T (020) 687 1956
Peter.Rijsburger@uwv.nl

Onderwerp

KM 08/15 Ontwikkeling werkaanbod 2009 bij tegenvallende economische ontwikkeling, versie II

Puntsgewijze samenvatting van de belangrijkste signalen

- *Door de financiële crisis zijn de economische vooruitzichten verder verslechterd. Het is daarom raadzaam om rekening te houden met een tegenvallende WW-ontwikkeling. De andere sociale zekerheidswetten, die UWV uitvoert, zijn niet erg gevoelig voor een tegenvallende economische groei.*
- *In de actuele ramingen (augustus) wordt nog uitgegaan van een economische groei van 1%. Als we de economische groei in 2009 verlagen naar 0% dan kan verwacht worden dat het aantal beslissingen WW veel sterker toeneemt dan in de augustusraming: +14% tegen +6,5% in de augustusraming. Ook de instroom stijgt veel sterker. Het WW-bestand neemt ook wel toe, maar niet zo sterk (6% tegen ruim 1% in de augustusraming). De prognose van het aantal uitkeringsjaren stijgt maar beperkt.*
- *Indien we uitgaan van negatieve economische groei (-1%) dan stijgt het aantal beslissingen nog veel sterker: +20%. Ook de instroom neemt navenant sterker toe. Het WW-bestand stijgt nu ook fors (bijna 12%). Het aantal uitkeringsjaren neemt nu toe met ruim 4%.*
- *Op basis van de ervaringen met betrekking tot de vorige recessie kan worden geconcludeerd dat de stijging van instroom nog veel groter kan zijn.*

Inleiding

De financiële crisis maakt het onwaarschijnlijk dat de macro-economische uitgangspunten voor 2009¹, die ten grondslag liggen aan de Rijksbegroting en ook aan de ramingen van het werkaanbod UWV, gehaald zullen worden. Er moet rekening gehouden worden met een verder tegenvallende economische ontwikkeling. De vraag is welke risico's deze ontwikkeling heeft voor het werkaanbod van UWV.

Dit kennismemo bevat een globale analyse van de mogelijke gevolgen van de kredietcrisis voor de ontwikkeling van het werkaanbod. Het memo is een aanpassing van het eerdere memo van 15 oktober.

¹ Zie CPB, Macro economische verkenningen 2009 (MEV, september 2008)

Gevolgen van een inzakkende economische groei voor het werkaanbod

UWV voert meerdere sociale zekerheidswetten uit. Niet alle wetten zijn gevoelig voor de economische ontwikkeling. De instroom in de arbeidsongeschiktheidswetten (WIA, Wajong en ZW-vangnet) wordt tot nu toe maar in beperkte mate beïnvloed door de economische ontwikkeling. De actuele instroomramingen² voor 2009 blijven daarom gehandhaafd. Wel staat de vraag open wat er met de instroom in de WIA gebeurt als de economie inzakt. Zijn werkgevers bij conjuncturele tegenslag nog steeds in staat om werknemers met gezondheidsproblemen binnen boord te houden?

Een inzakkende economie heeft wel gevolgen voor de uitstroom uit de arbeidsongeschiktheidswetten. De kans op een geslaagde re-integratie neemt af. Voor 2009 zullen de gevolgen echter beperkt zijn.

De economische ontwikkeling beïnvloedt vooral de ontwikkeling van het werkaanbod WW en het werkaanbod WWB. We zullen daarom nader ingaan op de mogelijke ontwikkeling bij de WW. De ontwikkeling bij de Bijstand laten we buiten beschouwing. De analyse van de WW is tweeledig. Enerzijds zullen we twee scenario's doorrekenen: een waarbij uitgegaan wordt van een economische groei van 0%, in plaats van de 1% die gehanteerd is in de WW raming van augustus³, en een waarbij uitgegaan wordt van een economische groei van -1%. Anderzijds kijken we ook naar de ontwikkeling bij het begin van de vorige recessie (periode 2000-2002).

Groeiscenario's voor 2009

In de augustusraming werd nog uitgegaan van een economische groei van 1%. In de Macro Economische Verkenningen van september is dat nog verhoogd tot 1,25%. We gaan er van uit dat deze percentages niet te handhaven zijn. De vraag is dan welk percentage we moeten hanteren. Er zijn nog geen nieuwe macroramingen van het CPB. Wat we wel kunnen doen is teruggrijpen op eerdere recessies. Meestal volgt bij een eerste recessiejaar een groei van ongeveer 0%. Het IMF gaat momenteel voor de Eurozone uit van een groei van 0% voor 2009, zij het dat ze voor Nederland optimistischer zijn. We zullen als uitgangspunt voor de simulatie uitgaan van een economische groei van 0% in 2009⁴. Daarnaast zullen we, gezien de ernst van de huidige problematiek, ook een simulatie uitvoeren waarbij uitgegaan wordt van een negatieve economische groei (-1%). In deze simulatie verlagen we ook de uitstroomkansen⁵. De simulatie is opgenomen in tabel 1. Naast de toekenningen WW zijn ook de gevolgen voor de beslissingen, beëindigingen en de lopende uitkeringen in de tabel opgenomen.

De toekenningen WW stijgen in het nulgroeiszenario met 14,5% in 2009. Dit is iets meer dan een verdubbeling ten opzichte van de augustusraming (7,1%). Ook het aantal beslissingen stijgt fors. Daarentegen stijgt het WW-bestand in 2009 minder (6,1%) en blijft het aantal uitkeringjaren vrijwel gelijk vergeleken met 2008. Dit laatste komt doordat het omslagpunt van de ontwikkeling van het WW-bestand rond december 2008 ligt. Vóór december daalt het bestand en daarna neemt het bestand weer toe.

² Zie kennismemo's KM08-10 Raming AO 2008-II en KM08-11 Raming ZW 2008-II.

³ Zie kennismemo KM08-12 Raming WW 2008-II.

⁴ De andere belangrijke variabele bij de WW-raming is de ontwikkeling van de loonkosten. De verwachting voor deze grootte in 2009 blijft gehandhaafd op het niveau van de augustusraming (ongeveer 4%).

⁵ In het scenario van nulgroei is de uitstroomkans niet verlaagd in vergelijking met de augustusraming. Bij het scenario van negatieve groei wordt de uitstroomkans verlaagd met 2%-punt.

Tabel 1 Simulatie ontwikkeling WW bij verschillende groeiscenario's in 2009

	<i>Augustusraming</i>			<i>Nulgroei in 2009</i>		<i>Groei in 2009: -1%</i>	
	2007	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Prognose 2008-II (aantallen x 1000)							
Beslissingen	306,8	283	301	283	322	283	340
Afwijzingen	53,8	48	50	48	53	48	56
Toekenningen	253,0	235	251	235	269	235	284
Beëindigingen	311,2	265	249	265	259	265	265
Lopend bestand ⁶	192,5	162	165	162	172	162	181
Uitkeringsjaren ⁷	182,5	150	146	150	151	150	156
Mutaties (%)							
Beslissingen	-17,3	-7,9	6,5	-7,9	13,9	-7,9	20,4
Afwijzingen	-10,2	-10,7	4,0	-10,7	10,7	-10,7	16,7
Toekenningen	-18,7	-7,3	7,1	-7,3	14,5	-7,3	21,2
Beëindigingen	-15,9	-14,9	-5,9	-14,9	-2,2	-14,9	0,2
Lopend bestand	-23,0	-15,6	1,3	-15,6	6,1	-15,6	11,7
Uitkeringsjaren	-23,1	-17,9	-2,3	-17,4	0,7	-17,4	4,2

In het scenario met negatieve groei stijgen de beslissingen met ruim 20% en het aantal toekenningen met ruim 21%. Bovendien stijgt nu ook het bestand met dubbele cijfers: het bestand is bijna 12% hoger dan in 2008. De stijging van het aantal uitkeringsjaren blijft echter gering, vergeleken met de augustusraming.

Situatie vorige conjunctuur cyclus (2000-2002)

De groeipercentages in de periode 2007-2009 zijn te vergelijken met de groeipercentages in de periode 2000-2002, uitgaande van het scenario met nulgroei. We kunnen dus de ontwikkeling van de WW-instroom in beide periodes vergelijken. In tabel 2 is deze vergelijking gemaakt.

Tabel 2 Vergelijking huidige situatie met de situatie tijdens de vorige recessie

	<i>Begin vorige recessie</i>			<i>Scenario met nulgroei</i>		
	2000	2001	2002	2007	2008	2009
Economische groei (BBP,%)	3,5%	1,9%	0,1%	3,5%	2,3%	0,0%
WW-toekenningen (x 1000)	274,6	251,6	324,8	253,0	235,0	269,0
Mutatie (%)	-15,6%	-8,4%	29,1%	-18,7%	-7,3%	14,5%

Uit de tabel blijkt dat de ontwikkeling van de WW-instroom in 2000 en 2001 vergelijkbaar is met de ontwikkeling in 2007/2008. De ontwikkeling in het eerste recessie jaar wijkt echter af. In 2002 steeg de instroom veel sterker (29,1%) dan bij de prognose voor 2009 (14,5%). Daarbij moet echter worden opgemerkt dat voor Nederland de recessie in het begin van deze eeuw dieper was dan voor andere landen. Nederland had zich uit de markt geprijsd. Enerzijds omdat wij met een te hoge wisselkoers de Euro zijn ingegaan en anderzijds omdat de loonkostenontwikkeling uit de hand liep. De ontwikkeling van de loonkosten is in de huidige periode veel gematigder. De WW-instroom zal daarom minder reageren op het inzakken van de groei. Verder moet worden opgemerkt dat in vergelijking met het begin van

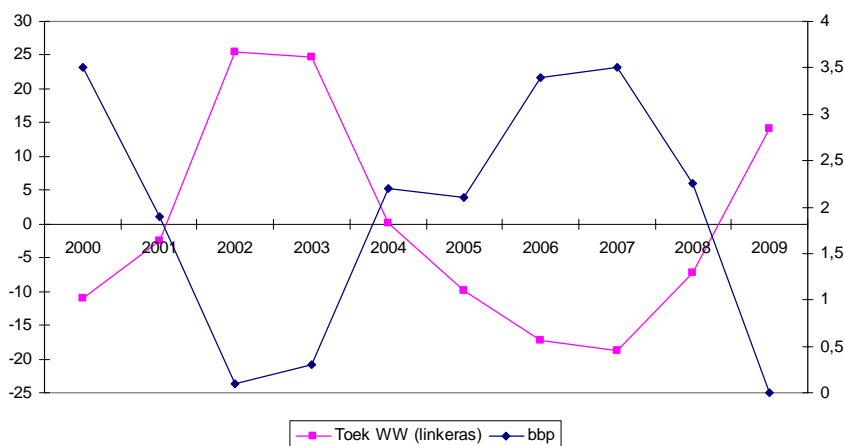
⁶ Lopend bestand is WW-bestand ultimo jaar.

⁷ Uitkeringsjaren worden berekend als het gemiddelde lopend bestand gecorrigeerd voor parttime effecten. De parttime factor voor 2008 verhoogd bedraagt 0,86 en voor 2009 e.v. tot 0,87.

deze eeuw de WW op een aantal punten gewijzigd is (zoals aanscherping van de wekeneis, doorbetaling WW bij ziekte). Dat maakt de vergelijking moeilijker.

In figuur 1 is de ontwikkeling van de economische groei en de WW-toekenningen in de hele periode 2000-2009 weergegeven.

Figuur 1 Ontwikkeling toekenningen WW en groei bbp, jaarlijkse procentuele mutatie, 2000-2009 (scenario met nulgroei)

Conclusies

Bij een economische groei van 0% in 2009 kan verwacht worden dat het aantal beslissingen veel sterker toeneemt dan in de augustusraming: 14% tegen 6,5% in de augustusraming. Ook de instroom stijgt veel sterker. Het WW-bestand neemt ook wel toe, maar niet zo sterk (6% tegen ruim 1% in de augustusraming). De prognose van het aantal uitkeringsjaren stijgt maar beperkt.

Bij negatieve economische groei (-1%) kan verwacht worden dat de stijging van de volume-grootheden nog veel sterker zal zijn. Het aantal beslissingen neemt dan met ruim 20% toe en het aantal toekenningen met ruim 21%. Het WW-bestand stijgt nu ook fors (bijna 12%). Het aantal uitkeringsjaren neemt nu toe met ruim 4%

Op basis van de ervaringen uit de vorige recessie kan worden geconcludeerd dat de stijging van de instroom nog veel groter kan zijn. De omstandigheden zijn echter niet helemaal vergelijkbaar met de huidige situatie.